

Thans echter ging dit alles vrij plotseling geheel om. Wat voorheen eenzijdig bij dansclubs onder de hooge partij was gezien, drong zich nu, en zulks schier op eens, tot in het gewone publieke dansleven door. Wat vroeger uitsluitend op een bal viel waar te nemen, zag men nu vrij plotseling als in usantie komen bij geheel gewoon verkeer, en zulks niet in een particulier salon, maar in 't ganse gewone verkeer op straat. Men begon zich te vertoonen, men ging zich laten zien en bezielen. De een ging hierin voor en de ander volgde. En niet lang meer, of 't sloop als gelijke usantie in, dat een niet zoo onbeduidend stuk van de vrouwelijke onderdanen onder het bereik van aller blik moest geraken. En zulks niet op kleine schaal, maar welhaast in steeds grooter afmetingen. De jongeren gingen hierin voor, de dames van middelbaren leeftijd volgden, en tot zelfs de vrouwen van meer gerijpten leeftijd begonnen steeds meer vertoon van hun persoon te maken. Van de ééne zijde werd die ontkleeding van toepassing gemaakt op de voeten en tenen, en anderszins op wat de borst en de rug te aanschouwen konden geven. De eene ging hierin voor en de andere volgde niet alleen, maar ging tevens weder twee, drie afmetingen verder. Naast en schoonmaaktters zochten 't telkens van elkaar af te winnen. Van maand tot maand ging de ontkleeding steeds verder. Eerst nog veelal als men bij Salet de kleeding aflegde, maar straks al verder, om midden op straat te laten zien, wat vroeger nimmer vertoond mocht worden. De vrouwelijke kleeding en gewaad namen steeds meer in 't oog springende vormen aan. De kous waarin de voet en het been werden gehuld, werd steeds doortzichtiger, zoo dat men van een bedekking ternaauwernood meer gewagen kon, en er veeler op uit schoen te gaan, om 't schijnbaar gedekte door alles te laten heenschijnen en kras lief te doen uitkomen, hoe men er op uit was, om de ééne de andere in vertoonacht te laten overtreffen. Van zelf viel dit bij de eene minder in 't ooglopend waar te nemen, dan bij de andere, maar wie de modeplaten van de groote Modemaagrijnen uit Parijs, Londen, en New-York van nader bij placht te bezielen, kwam toch gestadig meer onder den indruk, dat men van damesrijde met zijn ontbloot en doorscherming alleens driemaal zoover ging als men het vroeger aandorst. Iets waarbij 't dan vaak evenzo sterk in het oog sprong, hoe zelfs in bescheidmer kringen de vrouwen van 50 à 60 jaar steeds meer haar schoen in 't licht deden treden, en zulks niet enkel bij grootsche partijen, maar liefst ook midden op straat, en bij in 't oog springende ontmoetingen.

Aanvankelijk schreef bij dat alles nog zekere zelfbeheersching mee te spreken. De dames van wereldsche gemoedelijkheid speelden liever op in 't oog loopende wijze met wat er schoons aan hun been of arm kon aanpassen, doch hoe verder de neiging ging, hoe (beschaamder men almeer ook in meer ernstige kringen het aandorst, steeds meer te laten uitkomen en te laten bloot komen, wat men, nog geen vier vijftien geleiden, nimmer aan gewone bloothoed zou hebben durven wagen. Deel men nu nog zoo bij een hooge feestelijke gelegenheid, zoo vond het nog zekere verklaring, maar hier bleef het niet bij. Het werd al meer gewoonte om bij gewone visites, bij normale bezoeken zich met half ontbloote borst in een niet zoo klein gezelschap te vertoonen. Het werd usantie. Het scheen of 't niet anders meer kon. De modemaaksters en naaisters maakten het aan onze dames diets, dat 't zoo mode was, dat 't niet anders meer mocht, en dat ze geheel achterlijk in kleeding zouden blijven, zoo ook zij niet met den nieuwen smaak meegingen. Het schoone van de borst vooral moest in 't licht treden. Te verborgen was er juist voor gegeven was, opdat 't schitteren zou, ware een te kort doen aan den edeler smaak. Men moest met zijn tijd kunnen medgaan, en met de nobeler gewoonte van zijn tijd kunnen meedoen. Ten slotte zag men zelfs winkelmisjes, naaisters, ja, soms zelfs dienstboden een deel van de borst onthullen. Het hoorde er zoo bij. Wat vroeger enkel voor de dames van hooger fatsoen had gediend, moest thans in alle breede kringen usantie worden. Waar zelfs de deftige dames er mee voor den dag kwamen, kon het niet anders, dan dat ook onze kindermisjes en dienstmeisjes zich in deze weelderige kleeding op straat vertoonden. Wie gewoon gekleed bleef, had dan vernootelijk ook geen vorm aan 't lichaam, die 't vrouwelijk gevoel prikkelde kon. En zoo sloopdan in minder dan geen tijd de zoo verkeerde usantie in, om door de aantrekkelijkheid van de vrouwenborst vooral den jongen man te boeien. Een vrouw die gewoonweg al haar vrouwelijk schoon verbergen bleef, deed te kort aan wat haar van natuurswege geschonken was. Zoo duurde het niet lang, of verwee de meeste vrouwen stelden er prijs op, om omhoog tot in den voet en omhoog tot aan de borst de aantrekkelijkheid van haar ontblooten vorm te doen uitkomen.

Men weet niet wat boose prikkel van dit alles op den jongen man is uitgegaan. Vrij kan men zeggen, dat dit over en weer zoo toegaat. De vrouw door haar ontblootings prikkel den jongen man, en omgekeerd de man die zich op 't minst gedekte in 't vrouwelijk gezelschap aandient, betaalt met gelijk munt de jonge vrouw. Het is, kort gezegd, een kiem van zedebederving, die men, zonder kwaad te vermoeden, laat insluipen. De een gaat hierin voor, en de ander volgt. De een waagt iets meer, de ander is met iets minder tevreden. Maar, als men op een prachtdag in schoon weder, zich langs een der hoofdstaten van onze residentie beweegt, neemt men van links en van rechts over en weder gelijke verschijnselen waar. Van maand tot maand werden deze damesvertooningen drier en steeds minder ontsien. En is 't soms een schoone dag, die veel gedooft en toelaat, dan ziet men geheele groepen, niet alleen van jonge, maar evenzo van oude dames zich om u heen bewegen, die de half ontbloote borst schier schaamteloos geven aan wie om hen heen zich schaart. En wat het pijlijkst hierbij is, bestaat dan in de gestadige uitbreiding van het kwaad. In den eersten aanvang van dit alles aandurven, waren het dan bijna uitsluitend jonge dames die niets ontzagen. Een maand later was haar aantal reeds verdubbeld. Weer een maand later ontmoette men in gelijk costume jonge en oude dames, van wie men dit een halfjaar geleden nog voor volstrekt onmogelijk zou hebben gehouden. Ten slotte ziet niemand er meer kwaad in, en gaat de één al sterker de ander in een alles aandurven overtreffen. Dat heet dan de mode, maar een mode die zedebedervend werkt en hoe langer hoe verder met haar boozen invloed doordringt.

Laat ons hopen, dat althans in onze Christelijke kringen het booze euvel nog bezworen zal worden. Misschien sloop 't reeds te ver ook bij ons door.

Voor wie Jezus belijdt voegt een eerbare gewaad, en met het ontblooten van wat aan de

vrouwelijke schaamte herinnert, is de eere van de Christenvrouw weg.

Dr. A. K.

Amsterdam, 23 Januari 1920.

Ook wat ons kerkelijk leven in Nederland betreft, hebben we, vergeleken met de ellende, die de Kerken in andere landen beleven in onze dagen, eer reden tot dankbaarheid dan oorzaak tot klagen.

Van een scherpe en bittere vervolging, zooals de Christelijke Kerk heeft te verduren in de landen waar het Bolsjewisme zegevierde, is bij ons geen sprake. Evenmin van een gewelddadige verscheuring van den band, dien Kerk en Staat verbindt, zooals eerst in Frankrijk en thans in Duitschland is geschied. Nederland heeft ook in dit opzicht een goed voorbeeld aan andere gegeven, dat de scheiding van Staat en Kerk, die thans schier in alle landen met ruwe hand voltrokken is, bij ons reeds meer dan een eeuw geleden heeft plaats gevonden zonder al te schokkende overgang. De Kerk, die eeuwen lang op den machtigen arm van den Staat geleund had, werd niet plotseling aan haar eigen lot overgelaten. Al verloor ze haar positie van bevoorrechte Kerk, de betaling der tractementen ging door. En al is deze financiële band, de zoogenoemde *silveren koorde*, naar onze overtuiging een belemmering voor de volkomen vrijheid en zelfstandigheid der Kerk, onze Gereformeerde Kerken zijn gelukkig ook in dat opzicht geheel van deze Staatsafhankelijkheid ontkomen, en indien de tekenen der tijden niet zeer bedriegden, zal met de komende Grondwetsherziening dit ook wel het geval wezen met de andere Kerken. Maar dan niet op de onrechtvaardige wijze, waarop dit in Frankrijk geschied is en de Nationale vergadering in 1795 dit ook bij ons wilde, door plotseling de Kerk van al haar inkomsten te berooven, waarmede historische rechten gekrenkt werden, maar, naar we hopen, door uitkeering van kapitaal aan de rechthebbenden, gelijk ook ons Antirevolutionair program dat steeds heeft bepleit. Maar hoe deze financiële afrekening ook moge geschieden, we hebben dankbaar te wezen, dat wat elders niet zonder hevige schokken en groote schade voor de Kerk geschied is, hier, dank zij onzen bedachtzamen Hollandschen volksraad, zoo geleidelijk tot stand gekomen. En wie de geheele Staatsontwikkeling in Europa nagaat, zal wel ten volle er mede instemmen, dat althans voor onzen tijd de Kerk van Christus geen beter en voor haar begeerlijker positie kan innemen, dan in volle onafhankelijkheid van den modernen Staat. Het is de groote verdienste van het Calvinisme geweest, dat ook al hield het aanvankelijk nog aan het oude huwelijk van Staat en Kerk vast, het toch onder de Protestantsche religieën de eenige was, die aan de Kerk zelf een zelfstandige organisatie schonk, waardoor ze, ook bij ontbinding van dit huwelijk, in geen enkel vitaal levensdeel werd gekwetst. Niet het Lutheranisme en niet het Zwinglianisme, die beide de Kerk in den Staat deden opgaan, maar het Calvinisme heeft, door de Kerk een eigen en zelfstandige organisatie te schenken, de vrijmaking der Kerk voorbereid. De Gereformeerde Kerk is dan ook de eenige geweest, die in landen, waar de Overheid de Protestantsche Kerk niet steunde maar vervolgde, schitterend den strijd heeft volgehouden. Ze heeft getoond even goed heerschende Kerk als Kerk onder het kruis te kunnen zijn. Dat dankt zij aan de wonderde organisatie, die Calvijn'scheppende geest haar schonk. En in ons land, zelfs wanneer een revolutie losbarstte, zou de Gereformeerde Kerk die niet te vreezen hebben. Onze Gereformeerde Kerken hebben gelukkig niets te verliezen, waar zij ook niets van den Staat ontvangen. Het is niet alleen onze eere, maar ook onze veiligheid, dat we zoo geheel onafhankelijk van den Staat staan.

En niet minder is reden tot dankbaarheid, dat onze Gereformeerde Kerken de heilige verplichting, die daardoor op haar te rusten kwam, om zelf voor het onderhoud harer dienaren te zorgen, vooral in de laatste jaren getoond hebben op zoo uitnemende wijze te verstaan. Natuurlijk was het niet gemakkelijk voor ons Gereformeerde volk, dat eeuwen lang de kunst ontweend was om voor den dienst der Kerk bij te dragen, plotseling deze kunst te leeren. De groote rijkdommen en goederen, die de Roomsche Kerk bezeten had en die na de Reformatie aan de Gereformeerde Kerken ten deel vielen, hadden onze vaderen het zelf-geven ontweend. Voorzover de inkomsten deze goederen niet toereikten voor de behoeften der predikanten, gien men dan ook al spoedig leunen op de hulp der Overheid, die immers de *voedster* der Kerk' zou wezen. Het was daarom zulk een heldendaad, dat en bij de Scheiding en bij de Doleantie de Kerken, die uit het Synodale juk zich losmaakten, dit deden terwijl zij wisten, dat daarmede en hare aanspraken op deze kerkelijke goederen en haar aanspraken op deze Staatstractementen vervielen. Maar juist daardoor heeft zich onder ons Gereformeerde volk een wonderde ofervaardigheid ontwikkeld, die niet hoog genoeg kan worden gewaardeerd. Men moest nieuwe Kerken, pastorieën en kosterswoningen bouwen; men moest geheel in het tractement van zijn predikanten en in al de takken van het kerkelijk leven voorzien. En al deze bedragen werden zonder klacht zelfs opgebracht uit liefde voor Christus en Zijn Kerk alleen.

Natuurlijk, dit sprak wel van zelf, kon men aanvankelijk niet veel geven voor de Dienaren des Woords. De kleine groep, die uit de Hervormde Kerk uittrad, was daartoe financieel niet krachtig genoeg. Vooral in de Afscheiden Kerken waren

de tractementen aanvankelijk bitter klein, en men begrijpt nog niet, hoe de predikanten daarmede toegekomen zijn. Maar naarmate het aantal leden dezer Kerken zich uitbreidde, steeg ook het tractement en kwam zelfs niet zoover beneden hetgeen de Hervormde Kerk met al haar goederen en staatstractementen gaf, te staan. Vooral in de Kerken der Doleantie werd als regel aangenomen, dat, zoo maar eenigszins dit mogelijk was, de predikanten een gelijk salaris moesten genieten als in de Hervormde Kerk werd uitgekeerd. Ook daarmede was men er echter nog lang niet. Deze tractementen in de Hervormde Kerk, enkele zeer rijke gemeenten uitgezonderd, stonden op een peil, dat reeds lang niet meer beantwoordde aan de levensbehoeften van onze dagen. Ze waren, hoezeer de levensbehoeften stegen, een eeuw lang op dezelfde hoogte gebleven. Terwijl de loonstandaard op elk gebied steeg, bleef het tractement der predikanten staan. Dat daardoor reeds vóór den oorlog in menige pastorie met bitteren nood gekampt werd, was den ingewijden maar al te zeer bekend. De actie, reeds toen op initiatief van Prof. Rutgers door de Amsterdamsche synode ondernomen om de tractementen te verhoogen, bleef dan ook niet zonder vrucht. In enkele jaren steeg de verhooging der tractementen met een kleine tonne gouds over heel het land. Iets wat toen reeds een groote winste scheen te zijn, vooral ook omdat tegelijk, mede dank zij Prof. Rutgers' organiseerend talent en vermaan, ook de regeling der pensioenen van emerit predikanten en predikantsweduwen en wezen, op vaste basis kwam te staan, niet meer een gunst, maar een recht werd, en de bedragen van deze pensioenen evenzeer met bijna een ton werden verhoogd.

Maar het resultaat, toen bereikt, zinkt bijna in 't niet met wat in de laatste jaren is geschied. De oorlog, die een geheel omkeer in de sociale verhoudingen en de prijzen ten gevolge had, noopte de Kerken tot nog een geheel andere ofervaardigheid. Het waren eerst duurtetoelagen van hoogstens een paar honderd gulden; maar deze duurtetoelagen, nog wel tijdelijk verleend, bleken al spoedig ontoereikend en de salarissen werden nu, niet met het oog op den oorlogstoestand, maar blijvend verhoogd, en dat op een wijze, zoals men het voor enkele jaren nog onmogelijk zou hebben gedacht. Hoeveel deze verhooging bedraagt, zal eerst blijken kunnen, wanneer deputaten voor de uitkeering van tractementen op de a.s. Generale Synode hun rapport uitbrengen. Maar de publicatie, die telkens in de kranten geschieden, en wat men voorts het land doortrekkende verneemt, geeft recht om te zeggen, dat de tractementen in de laatste jaren, vooral op de dorpen, verdubbeld, zoo niet verdrievoudigd zijn. Heette het vroeger, dat een salaris van f 1000 op een dorp voldoende was, thans geldt als regel, dat men f 2000 geeft; zelfs zijn er tal van dorpen, die het salaris al op f 3000, en enkele, die het al op f 4000 hebben gebracht. In de steden ging de verhooging niet zoo snel. Maar ook hier klom men toch van f 3000 tot f 4000 en zelfs tot f 5000. Naar verhouding met de dorpstractementen is dit natuurlijk nog veel te weinig. Op een dorp heeft men nogveel zijn tractement een vrije pastorie meest met tuin, die nog heel wat opbrengt; wordt vrijdom van belasting gegeven en ontvangt de predikant gewoonlijk nog wat in natura. Al heet het dan, dat men f 3000 tractement ontvangt, feitelijk is dit, wanneer men al deze andere posten er bij rekent, meer dan f 4000. Terwijl in onze groote steden, waar de woningen zoo peperduur zijn geworden en waar de stedelijke belastingen zoo enorm hoog zijn, een salaris van f 4000 verre beneden zulk een dorpstractement staat. Maar ook hier zal de beweging tot tractementverhoging wel doorwerken. De nood zal daartoe dringen, ook omdat men anders geen nieuwe predikanten meer krijgen zal. Juist hierin schuilt dan ook de kracht dezer beweging, dat een salarisverhoging op de eene plaats van zelf de andere Kerken dwingt, vooral met het oog op de vele vacaturen en de weinige beschikbare candidaten, om het salaris te verbeteren. Een dorp, dat thans niet meer dan f 1200 gaf, zou eenvoudig geen predikant meer kunnen krijgen. Zoo stuwde de eene Kerk de andere als van zelf voort en zal de noodklod uit de pastorie al spoedig niet meer zoo luide behoeven te klinken.

De ofervaardigheid van ons Gereformeerde volk nu, die zich in deze stijging der tractementen uitspreekt, verdient ten volle gewaardeerd te worden. Zelfs in de Hervormde bladen wordt telkens op deze ofervaardigheid onze gemeenten als een voorbeeld voor de Hervormde Kerk gewezen. Ze dwingt te meer eerbied en bewondering af, waar nog altoos het: niet vele rijken en niet vele edelen, van onze Kerken geldt. Er blijkt uit, want de beurs zit bij een Hollander dicht bij het hart, hoe groot de liefde van ons volk voor de Kerk is. Wat zijn de onnoozele honderd gulden, die Minister de Vries als duurtetoelag uit 's Rijks schatkist aan de gesubsidieerde predikanten gaf, vergeleken bij wat ons volk uit eigen middelen bijeen bracht? Hoe toont niet het feit dat zodra in de Hervormde Kerk van 'kerkelijke belasting' gesproken wordt, direct het dreigement gehoord wordt, dat dan tal van leden de Kerk zullen verlaten, wat weinig liefde daar voor deze Kerk gevonden wordt! En hoe dankbaar hebben we dan niet te wezen, dat het hooger beginsel, waaruit onze Kerken leven, zulk een geheel vrijwillige ofervaardigheid bij ons volk heeft weten te kweken.

Sport en dans.

Het religieuze leven daalt. Om het weer op te wekken, wil men het beproeven met religieuze sport en religieuze dansen.

's Zondags stroomt het Amsterdamsch publiek niet meer naar de Kerk, maar naar het stadion, den tempel der sport.

Daarom wil men er ter afwisseling van voetbal en wielloop stichtelijke toespraken laten houden!

En waar de danswoede zich van de wereld heeft meester gemaakt, wordt thans in de 'Nieuwe Rotterdammer' bepleit om religieuze dansen in te voeren.

De religieuze dans is immers een overal voorkomende uiting van de religie. Men vond ze bij Israël, want David huppelde voor de ark. Men vond ze bij de Grieken en Romeinen. Men vindt ze nog bij de dansende Derwischen in Azië. Ook de springprocessies van de Roomsche Kerk zijn er nog een overblijfsel van.

Waarom zou men deze religieuze dans dan ook in de Kerk niet invoeren? Men krijgt dan, na de preek, een religieuze dans, waarbij de predikant den pas seel inzet en de gemeente hem nabuipelt. En de danslustigen kunnen ook in de Kerk bevrediging vinden.

De 'Nieuwe Rotterdammer' is er als de kippen bij, om wanneer in een onzer Kerkbodes eens iets buitensporigs voorkomt, dit aan haar lezers mee te deelen als proeve van de geestelijke mentaliteit in onze Kerken.

Mogen we haar thans den wederdienst bewijzen van ook aan onze lezers eens over te brieven, hoe men in haar kringen het religieuze leven verrijken wil?

Geen gunst maar recht.

IV.

Om van de ietwat ingewikkelde en lastige rechtsaangelegenheid waarom het bij deze kerkelijke goederen gaat, zich een denkbeeld te vormen, kan men het best als voorbeeld gebruiken eene Universiteit.

Een Universiteit heeft het eigenaardige, dat ze wel een zekere eenheid vormt als School, maar dat deze School toch weer ingedeeld wordt in vijf zelfstandige faculteiten, die elk zeggenschap hebben in eigen kring, en dat elke faculteit weer bestaat uit een zeker aantal katheders.

Wanneer ook een Universiteit nu niet uit de Staatskas onderhouden wordt, maar van vrijwillige schenkingen moet bestaan, dan kan het voorkomen, dat iemand een kapitaal schenkt aan de Universiteit als geheel, zoodat deze met dit geld doen kan, wat ze wil, mits natuurlijk dit geld alst besteed wordt voor het doel waarvoor het gegeven is. Maar het is ook mogelijk, dat iemand geld geeft niet voor de Universiteit als geheel, maar of voor een bepaalde faculteit of voor de stichting van een bepaalde kathedra. In Amerika gebeurt het laatste zeer vaak: een rijke heer schenkt een kapitaal, opdat daardoor een kathedra voor het een of ander vak zal worden opgericht. Daarbij kan dan natuurlijk tweezelweg gevolgd worden. Men kan dit kapitaal aan de Universiteit zelf schenken als eigendom, maar met de uitdrukkelijke bepaling, dat het een afzonderlijk fonds moet vormen en dienen moet voor het aangewezen doel. Of wel men kan, zoals bij het Coevorden Adriani-fonds geschied is, dit kapitaal niet aan de Universiteit zelf als eigendom in handen stellen, maar er een zelfstandige stichting van maken, daarvoor beheerders aanwijzen en aan deze beheerders in last geven om de inkomsten van het kapitaal ten dienste van de Universiteit of voor een bepaalde faculteit te gebruiken.

Houdt men dit voorbeeld voor oogen, dan zal het ook duidelijk wezen, waarover de strijd loopt ten opzichte van den eigendom dezer kerkelijke goederen. Over het feit, dat deze goederen geschonken zijn voor een bepaald kerkelijk doel, bestaat er geen verschil van meening; dat doel wordt in de schenkingsoorkonden uitdrukkelijk vermeld; deze goederen dienden voor de stichting en het onderhoud van het kerkgebouw, voor het betalen van den pastoor, vicaris en koster, voor het lezen van zielsmissen bij een bepaald altaar enz. Maar wel is er geschil over de vraag, of deze goederen geschonken waren aan de Kerk zelf, zoodat deze feitelijk den eigendom bezat, ook al vormden deze goederen dan een eigen fonds, dat afzonderlijk beheerd moest worden, dan wel of deze goederen, evenals het Coevorden Adriani-fonds, geheel buiten het eigendom van de Kerk stonden en volkomen zelfstandige stichtingen waren, die daarom ook eigen rechtspersoonlijkheid bezaten. Het eerste standpunt nu nam de Hooze Raad in zijn arrest van 20 Mei 1881. Deze goederen waren, zoo verklaarde de Hooze Raad, altoos het eigendom van de plaatselijke gemeente geweest, ook al was deze eigendom niet onbepaald, omdat op dien eigendom bij zondere lasten drukten, d.w.z. omdat bij de schenking bepaald was, dat de goederen niet voor de Kerk in het algemeen, maar voor bepaalde doeleinden moesten gebruikt worden. Het tweede standpunt neemt de Rechtsschool, waartoe Mr. van Apeldoorn behoort, in, want zij beschouwt deze fondsen als geheel zelfstandige stichtingen, die naast de Kerk, als instituut gedacht, stonden. Nu is dit, zoals ik reeds opmerkte, een zuiver juridische kwestie, waarbij het gaat om de vraag, niet of deze goederen stichtingen waren en ook niet of deze stichtingen tot op zekere hoogte rechtspersoonlijkheid konden uitoefenen, h.j.v. doordat de beheerders dezer goederen processen met elkander voerden, maar of zij geheel zelfstandige stichtingen waren, die een geheel zelfstandige rechts-

persoonlijkheid bezaten. Naar het mij voorkomt gaat de Rechtsschool van Mr. Van Apeldoorn hierin te ver. De schenken van deze goederen hebben meest uitdrukkelijk het verzoek tot den Bisschop gericht om deze goederen geestelijk te maken, d.w.z. om ze van het wereldlijk terrein waarover de Overheid te zeggen had, over te brengen naar het kerkelijk terrein, waarover de Kerk de rechtspraak uitoefende. De Bisschop oefende volgens het Kanonieke recht, welks geldigheid ook door de Overheid erkend werd, van dat oogenblik af zeer ver strekkende rechten over deze goederen uit; hij kon, wanneer de oorspronkelijke bestemming, waarvoor deze goederen gedestineerd waren, opheft te bestaan, ze voor een ander kerkelijk doel destineren; hij kon zelfs bepalen, dat deze goederen weer wereldlijk gemaakt werden en ze dan terug laten geven aan den oorspronkelijken bezitter, wanneer deze bijv. tot groote armoede vervallen was. En al hadden deze goederen meestal eigen beheerders, de Bisschop oefende steeds toezicht op dit beheer uit. Al mag hieruit natuurlijk niet worden afgeleid, dat de Bisschop het eigendomsrecht over deze goederen bezat, er blijkt wel uit, dat deze goederen als behoorende tot het eigendom der Kerk beschouwd werden. Zelfs had de Kerk, wanneer deze goederen ontvreemd werden recht om een actie tot *integratio restituio*, d.i. tot volledig herstel in te stellen.

Intusschen doet dit juridisch vraagstuk, gelijk we reeds opmerkten, er minder toe, omdat althans voor de meeste dezer goederen, de rechtsaanspraken van de Kerken na de Reformatie daarvan niet afhangen. Ook al neemt men aan, dat niet de plaatselijke Kerk in corporatieve zin de oorspronkelijke eigenares dezer goederen is geweest, maar de parochiekerk als instituut, dan maakt dit geen verschil, omdat ook na de Reformatie dit Kerkinstituut niet opheft te bestaan. En hetzelfde geldt evenzeer ten opzichte van de andere instituten, indien men deze als geheel zelfstandige instituten naast de Kerk wil beschouwen, n.l. het pastoraatschap, het kosterschap enz., want ook deze instituten bleven na de Reformatie voortbestaan. Er zou hoogstens sprake van kunnen wezen, of andere instituten, zoals het vicariaat, het lezen van zielsmissen enz. die na de Reformatie wel opheft, daardoor rechtens niet ten gronde zijn gegaan en diensgevolge de daarvoor aangewezen goederen, of andere instituten, zoals het vicariaat, het lezen van zielsmissen enz. die na de Reformatie wel opheft, daardoor rechtens niet ten gronde zijn gegaan en diensgevolge de daarvoor aangewezen goederen, bona vacantia zijn geworden, maar ten opzichte van de goederen geschonken aan de Kerk, de pastorie, de kosterie enz. geldt dit niet. En zelfs indien men deze 'instituten-theorie' — die tenslotte niets anders is dan een juridische constructie om een 'eigenaar' van deze goederen te construeren, waar zij geen persoonlijk eigenaar hebben, — niet aanneemt, en deze goederen beschouwt als goederen zonder vermogenssubjeet, maar alleen met een bepaalde bestemming, ook dan maakt dit geen verschil. Wanneer ik een kapitaal vastzet met de bepaling, dat de inkomsten daarvan besteed moeten worden tot onderhoud bijv. van een dienstbode, dan moge deze dienstbode geen eigendomsrecht op dit kapitaal hebben, maar ze heeft wel recht op de inkomsten ervan en zou zelfs, wanneer haar deze onthouden werden, een rechtsactie kunnen instellen. En wanneer de beheerder van zulk een fonds dit kapitaal in zijn eigen zak zou steken en zich toeëigende, zou hij schuldig staan aan diefstal en roof. Hetzelfde nu geldt ook hier. Volgens de bepalingen van het Kanonieke recht, mocht er geen plaatselijke Kerk of parochie worden opgericht, wanneer niet eerst de nodige goederen of fondsen waren gegeven om daaruit de kosten van de stichting en het onderhoud der Kerk met al wat daarbij behoorde: de pastoor, die deze diensten waarnam, de koster, die voor het kerkgebouw zorgde enz. te betalen. Het goed daarvoor geschonken, heette dan ook de bruidschat der Kerk, de dos ecclesiae. Afgezien nu van de vraag, wie als eigenaar van deze goederen moet beschouwd worden, staat het dus vast, dat deze goederen al met geen andere bestemming gegeven waren dan voor de Kerk, den pastoor, den koster enz. Er rustte op deze goederen een obligatio ad pios usus, gelijk men het noemt, een last om ze tot vrome doeleinden, bepaaldelijk tot onderhoud van de plaatselijke Kerk te gebruiken. Zolang deze plaatselijke Kerk met hare functionarissen, pastoor, koster enz., bleef bestaan, moesten de inkomsten dezer goederen ook voor deze Kerk en hare functionarissen gebruikt worden. De Kerk had daar recht op, niet alleen in zedelijke, maar zelfs in strict juridischen zin. Wie over deze goederen het beheer voerde, onverschillig of de gemeente dit zelf deed, of dat dit geschiedde door zelfstandig daarvoor aangewezen beheerders, of dat de Overheid dit beheer overnam, was rechtens verplicht, deze goederen voor het daarvoor bestemde doel aan te wenden. En wie dit niet deed, maar deze goederen in zijn eigen zak stak, beging daarmede roof tegenover de Kerk. De Kerk toch stond, zoals ook Mr. W. H. de Savornin Lohman A.n. volkomen terecht heeft opgemerkt, niet rechteloos tegenover deze goederen, omdat zij door de Overheid na de Reformatie onder haar beheer genomen zijn, evenmin als een pupil rechteloos staat tegenover zijn voogd. Het is mij reeds daarom onverklaarbaar, waarom Mr. Van Apeldoorn ontent, dat de Overheid, door deze goederen bij de Revolutie in 1798 te seculariseren, geen roof tegenover de Kerken zou gepleegd hebben. Zelfs op zijn standpunt dat deze goederen nooit het eigendom der plaatselijke gemeente zijn geweest, maar zelfstandige stichtingen waren met een bepaalde bestemming, heeft de Overheid, waar zij deze goederen onder haar beheer nam, toch de verplichting, deze goederen aan hun bestem-

ming, te doet schat waren op de wettig ons lat Adria inkom deed v doel be zou da de Vri geldt geval?

In hi Wed. E Postu Dr. Arnk

ALMA Vrije l straat — Mooi standhig van na in niet verscher We den mai mis. H eerste g 'n We h. t. U niet mirt TENDIJS opgete del-drag Behal rubricke CONFES de Cive Door bewaste daaraan In de nering vele gr rijwi, Roos. Aan portet innering Rubricke Ik zo voor in FARRAG

De E het Mar heid in Hoe De v uideaan afstond, van dit Stud. a deen A later, b out van milicu relatiee maakt e de FAR Volgt om des Eerst C HUST MEERDE Toen om het Had 'machi stand oulaugs Ware daaron En m B's stul toom zo welk, bij schappe en mee Toen dan 27 nog me Net e Maar mijn sel 't Wi wekkent In di slecht t 't al w durt va En er Tegen KNAPPE siteit te sedert li en dat, revolutie vaag is e sociale i antirevo Tegen weging dragen tusschen patroon gehoorz de sge mentalit 'apostol tijd best Vreug met dit J. J. n's en zijn literatu om met Jamn iets te conjeet men ov eer in van he den me In 'n hiede n

Naar het mij voor-
school van Mr. Van
de schenken van
meest uitdrukkelijk
hop gericht om deze
naken, d.w.z. om ze
n waarover de Over-
er te brengen naar
arover de Kerk de
De Bisschop oefende
recht, welks geldig-
heid erkend werd,
zeer ver strekkende
derden uit; hij kon,
telijke bestemming,
gedestineerd waren,
ze voor een ander
ren; hij kon zelfs
leren weer »wereld-
n ze dan terug laten
roukelijken besitter,
of groote armoede
dden deze goederen
ders, de Bisschop
op dit beheer uit. Al
niet worden afgeleid,
eigendomsrecht over
blijkt wel uit, dat
rende tot het eigen-
uwv werden. Zelfs
deze goederen ont-
om een actie tot
tot volledig herstel

ming, d.w. z. het onderhoud van de Kerk,
te doen beantwoorden. Ze waren als bruid-
schat aan de te stichten Kerk gegeven; ze
waren voor haar bestemd, en de Kerk had
op de inkomsten dezer goederen dus een
wettig recht. Gesteld dat de Overheid in
ons land het beheer over het Coevorden
Adriaan-fonds aan zich trok en nu de
inkomsten van dit fonds in de Staatskas
deed vloeien of voor een geheel ander
doel bestemde, of zelfs het kapitaal naaste,
zou daarmee dan geen roep tegenover
de Vrije Universiteit zijn gepleegd? En
geldt dan niet precies hetzelfde in dit
geval?

Dr. H. H. K.

Kootwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen van Mevr. de
Wed. E. van R. de Nijkerk, f. 250.
Postwissel van N. N. te Haarlem f. 10.
Da. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter Best.
Arnhem, Velperweg 88.

Leestafel.

ALMANAK VAN HET STUDENTENCORPS A/D
VRIJE UNIVERSITEIT. — J. Clausen — St. Jan-
straat — 1920 Amsterdam.

Mooi op-tijd en met het oog op de tijdsom-
standigheden, die voor het in druk-vastleggen
van manuscripten, moet steeds min-gemak zijn,
in niet al te sober uiterlijk is deze Almanak
verschenen.

Wie hem naar de maxime, dat »de kleren
den man maken« beoordeelt, is echter de plank
mis. Hij tolt geeft meer dan men zoo op het
eerste gezicht zou verwachten.

»Welgelykende foto van Prof. H. H. KUYPER
h. t. Universiteits Rector, een naar het mij dunkt,
niet minder welgelykende van Prof. F. J. J. BUY-
TENDIJK en ook een welgeslaagde van den pas
opgetreden Corpssenaat met Vaandel en Vaan-
del-dragers.

Behalve door zijn KALENDER, is hij door zijn
rubrieken VRIJE UNIVERSITEIT en STUDENTEN-
CORPS een betrouwbare Universiteits-gids voor
de Cives academici onzer V. U.

Door zijn rubriek MEMORIAAL zal hij in hun
bewustzijn terugbrengen wat onder den dorpel
daarvan wegekonk.

In deze rubriek vindt men vlak achter herin-
gering aan de CORPS-LEVERANTIEREN en aan de
vele goede eigenschappen van het FONKERS-
rijtuig, het pietertuig IN MEMORIAM WILLEM DE
ROOS.

Aan dezen oud-commissie, wiens sprekend
portret ook bij mij zulke doof-vriendelijke her-
inneringen opwekt, ware ik liever niet in deze
Rubriek indachtig gemaakt.

Ik zou dan ook in overweging willen geven,
voor het vervolg de IN MEMORIAM achter de
FARRAGO te zetten.

De FARRAGO, zooals het vroeger heette,
het MENDELWERK, is de rubriek bij uitnemend-
heid in 'n Studentent-Almanak.

Hoe staat het met deze FARRAGO?
De verhandeling JURIST en MEDICUS, die
niemand minder dan Prof. BOUMAN er voor
afschied, is zeker het meest substantieele element
van dit mengsel. Maakt dat zoowel »n Jur.
Stud. als »n Med. Stud. aan onze Universiteit
dezen Almanak zuinig bewaren zal om er ook
later, bij de practijc van de Medicina forensis,
nut van te hebben. Het breede psychologische
milieu waarin het verschil tusschen de »causale
relatie« en de »begrijpelijke relatie« gezet is,
maakt ook voor studenten van andere Faculteiten
de FARRAGO van 1920 pretieus.

Volgt wat onze studenten zelf hebben gedaan
om deze FARRAGO te bereiden.

Eerst dat stuk van J. J. B.: IETS OVER DE
CHRISTELIJK SOC. BEWEGING EN DE GEREFORMEERDE
STUDENTEN.

Toen ik dien titel las sloeg me de schrik
om het hart.

Had juist kennis genomen van »n lijstje
»machtige en groote problemen«, hetwelk »n hoog-
staand en vooraanstaand Hervormd predikant
onlangs publiceerde.

Waren er, als ik mij niet vergis, wel zes en
daaromder natuurlijk het sociale probleem.

En nu dacht ik, afgaande op den titel van J. J.
B.'s stuk niet anders dan dat het weer een sym-
ptomisch waren van dat INGENIUM PARADOX het-
welk, bij de toenemende desorganisatie in het weten-
schappelijk bedrijf, het verschil tusschen gezet
en meester overziet.

Toen ik het doorbladerend, bij de niet minder
dan 27 AANTERKENINGEN kwam, ontstelde ik
nog meer.

Net een oratio inauguralis in nuce.
Maar eenmaal aan 't lezen kwam ik van
mijn schrik.

't Was niet sehtkwekkend maar vreugde-
wekkend.

In dit goed gestileerd studententstuk wordt
slechts bescheiden gevraagd en vergens, of men
't al weet, met den min-weladig aandoenden
duif van vroeg-rijpe overmoedigheid, gedoceerd.
En er is meer.

Tegenover het feit, waarop nog onlangs Prof.
KNAPPERT wees, dat aan de openbare Univer-
siteit ten onzent »de Communistische idee«
sedert lang onder de Studenten ingang vonden
en dat, zoals J. J. B. schrijft, »de bekende
revolutie-motie van het N. C. S. V.-bestuur zeer
vaag is en zwevend ten opzichte der verschillende
sociale stroomingen«, valt in dit stuk een besluit
antirevolutionaire mentaliteit te beluisteren.

Tegenover de, in de christelijk-sociale be-
weging al meer, ook onder de werklieden inge-
dragen opvatting volgens welke de verhouding
tusschen werkgever en werknemer, tusschen
patroon en arbeider, niet die van gezag en
gehoorzaamheid is, valt in dit stuk te beluisteren
de »gereformeerde« tegenover de »ethische«
mentaliteit, welke laatste in dat opzicht de
»apostolische beginselen«, als niet voor onzen
tijd bestemde, verwerpt.

Vreugdewekkend was mij de kennismaking
met die tweede stuk van de FARRAGO wegens
J. J. B.'s trouw aan de gereformeerde beginselen
en zijn, door nauwerzette bestudeering der
literatuur over het onderwerp, blijkgevend toelag
om met de waarneming der feiten ernst te maken.
Jammert, dat hier en daar de correctie wel
iets te weuschen overlaet. Maar met 'n beetje
conjecturaal-kritiek is dat wel te verhelpen en
men overziet die niet-naauwgezette correctie te
eer in een stuk, halswolk omtrent den gezet
van heden zoo rijke verwachtingen geeft voor
den meester der toekomst.

In 'n FARRAGO, mag de lyriec van de jonge
liefde niet ontbreken.

En in deze ontbreekt ze niet.

Van V. U. zijn er twee zangere minne-
dichjes.

Het eene, op vollen zomerdag, bij bijeenblij-
heidsgenieting, uitzingend den jubel der zonne-
stemming. Het andere, op schemer-zomervond,
bij pijndend nabijheidsgeheim en vage herinnering
aan verleden genieting, uitzingend de weedom-
stemming.

Wat echter in zoo'n FARRAGO ook niet mag
ontbreken, maar in deze, en dat tot mijn ver-
wondering, wordt gemist, zijn 'n paar esthe-
tische proza-stukjes en dan liefst van wat vroo-
lijke inhoud.

Dit gemis is mij 'n probleem.

Aan kunstzin, ook aan zin voor belletristische
kunst en aan goed-silieren ontbreekt het in de
studentenwereld der V. U. allerminst, en de
jolyt en de humor, ik weet het ook wel, zijn
er geen vreemden. Voor het »smalle« der
aanstellerij en der arrogantie heeft ook deze
Spes patriae »n open oog en er 'n hartgrondig
afkeer van.

En toch....

Het is me 'n probleem!

T'onderstellen, dat men, even plebeïsch als
on-christelijk, zin tot esthetische beelding voor
gemis van waarheidszin en neiguit tot humor
voor gemis van ernst zou houden, gaat hier
niet aan.

Ik weet er dan ook niet anders op dan van
harte te hopen, dat onze studenten, na gezette
en beronken waarneming, naar de pen zullen
gripen en een volgend maal de FARRAGO zullen
voorzien van het hier door mij genoemde on-
misbare bestanddeel.

Zij kunnen het!

Mocht iemand onder hen meer voelen voor
esthetisch proza dat het tragische beeldt, ook
al goed!

Afgezien van het gemis van esthetisch
proza, staat het dus met de FARRAGO van dezen
Studentent-Almanak niet slecht.

De laatste rubriek: VARIA is van sterk inter-
communaal karakter.

Het aanduiden, hoogstens met initialen, dunkt
mij de voorkeur te verdienen boven het gebruik
van familienamen.

Een variuum had men, naar het mij voorkomt,
beter gedaan met niet op te nemen.

De 16 bladzijden ADVERTENTIES zijn een
bewijzend teken van den praktischen zin van het
tegenwoordige studentengeslacht. Bij de
Heeren D. RINGWALD en J. B. VERHAAREN,
Keizersgracht 162, zijn nog enkele exemplaren
verkrigbaar.

G.

Uit de Pers.

Onder het kopje »Persarbeid voor predikan-
ten« schrijft L. in het Noordhollandsch Kerk-
blad:

„Indien ik het voor 't zeggen had, zou ik den
predikanten allen persarbeid verbieden.“

Dit werd mij onlangs gezegd door een ouderling,
in eenigzins zonderting tegenspraak met de even
te voren door hem gegeven verklaring, dat hij
steeds met groote belangstelling van den inhoud
van ons blad kennis nam.

Men niet, dat deze broeder den predikanten
geen warm hart zou toedragen. Integendeel. »Stond
het aan mij« — aldus ging hij voort — »ik zou
hun zoodanig inkomen vercraken, dat zij er niet
aan behoeften te denken, ook maar eenigen tijd
aan bij werk te geven.« 't Was de liefde tot de
gemeente des Heeren, die hem aldus deed spreken;
tot de gemeente, welke er z. l. onder moest lijden,
indien hare dienaren de kolommen vulden van
tijdschrift of courant.

't is niet onmogelijk, waarschijnlijk zelfs, dat
meerdere er zoo over denken als hij. Daarom
kan het goed zijn, een poging te doen om dit
misverstand uit den weg te ruimen.

En dan zij allerleest opgemerkt, dat over het
algemeen persarbeid al zeer weinig loonend is. Met
uutoondering van enkele »gezochte« publicisten, zien
verreweg de meesten van hen, die als redacteur of
medewerker aan een blad zijn verbonden, uit hun
pen wel ink, maar geen goudstroompjes vloeien.
Dat een uitgever rijk wordt, komt meermalen voor.
Daartegenover staat echter, dat zelfs beroemde
auteurs in armoede zijn gestorven.

De vraag of de gemeente niet lijdt onder den
persarbeid van hare dienaren, meenen wij ontken-
nend te moeten beantwoorden. Vanzelf, indien een
predikant redacteur wordt van een dagblad, kan
hij zijn ambt niet naar behooren waarmaken. Maar
voor zover ons bekend, is er onder ons predikan-
ten niemand, die zich hiervoor liet vinden. De
predikant-schijver bepaalt zich er toe, welkijks
een artikel in een of andere kerkbode te geven,
en misschien ook een enkele maal de vrucht van
zijn studie in een tijdschrift te publiceren. Welnu,
dit komt der gemeente ten goede. Da. J. J. Knap
wees er derer dagen in Oude Paden op, dat uiteen-
zetting der Schriftuurlijke waarheid en belichting
met de lamp des Woords van de actuele proble-
men, ook in de pers, zeer noodig is.

„Er was een tijd« — aldus schrijft hij — »dat
men alle kennis van geestelijke dingen vanaf den
kansel verreeg. Het gesproken woord was het een
en het al. Maar die tijd is onherroepelijk voorbij.
Er zijn nog wel bekrompen lieden die meenen,
dat een dominee zijn tijd verbeuult, als hij jour-
nalistiek werk verricht. Maar wie ook maar iets
verder ziet, weet toch wel, dat de pers tegenover
een haast machtiger instrument dan de kansel
is om het koninkrijk Gods uit te breiden. Met
prediken alléén komen wij er niet meer. Tal van
brandende quaesties kunnen eenvoudig niet op den
kansel gebracht worden, en toch moet het volk
weten wat het er van moet denken. Anders komen
de Christenen in de achterdoede, en worden zij
niet meer geteld. Bovendien zijn er massa's, die
alleen door de pers te bereiken zijn....“

Zoo is het.

Daarom waardeere de gemeente het, indien hare
dienaren woekeren met hun tijd en hun gaven, en
ook met het gescreven woord haar welken dienen

Voor Kinderen.

GELOOND.

(Slot.)

Nu volgde een pijnlijke stilte.

De man in het bed dorst zich niet verroeren,
maar moest geduldig in hoop en vrees afwachten,
dat de gevreesde gasten hem verlieten. Telkens,
voelde hij beweging, maar gelukkig scheen geen
der dieren kwade bedoelingen te hebben. Al-
thans de adders beten den man niet. De een
voor de ander na, kropen zij voort, het bed uit,
aangelokt door de warme damp en den heeten
ketel. De man zag nauwkeurig toe, en voelde
zich telkens verlicht als weer een adder langs
den muur op de melk afging en er in verdween.

Eindelijk, hij had nauwkeurig geteld, waren
er tien die het bed hadden verlaten voor den
ketel. Tien waren er geweest; 't gevaar was dus
geweken. Hanstig doch voorzichtig draaide de
man zich om, en gleed nu ook zelf het bed af,
den Heere dankend die hem had gered. Anders
ware het bed zijn doodbed geworden.

Meer dan een kwartier had Clara op de wacht
gestaan, met strakken blik op den ketel waar
zij dicht bij stond.

Eensklaps vernam zij weer de stem van haar
meester, die ook flusterend zei:

»Ze zijn weg, en, Gode zij dank, allen in den
ketel. Sluit nu vooral goed het deksel er op.
De beesten zijn toch misschien reeds dood.“

»Maar zijt gij er zeker van, mijnheer, dat zij
er allen in zijn?“

»Ja en hooveel hebt gij er geteld?“

»Tien.“

»Ik ook. Dat komt dus uit. Er waren ook
tien in het tonnetje. Dat weet ik heel goed.“

De keel werd weggezet, en de man ging met
de dienstbode naar de huiskamer, waar hun
eerste werk was God te danken.

»Maar ook u ben ik dank schuldig« sprak
de adderjager. »Want waart gij niet met dien
warmen ketel gekomen, het had er slecht voor
mij uitgezien. Hoe kreeg ge zulk een inval?“

»Wete ze! Clara »gij hadt mij vroeger zelf
verteld, dat adders aangelokt worden door hitte.
Nu stond er een ketel vol melk, en ik kreeg
de gedachte, als ik die eens gauw warm maakte.
U weet zelf wat er verder gebeurde is.«

»Maar al te goedge« was het antwoord. »Hoe
is het mogelijk, dat ik zelf niet aan zoo iets
dacht.«

Dat kon het meisje natuurlijk ook niet
zeggen. Doch haar meester toonde haar zijn
dankbaarheid, en bewees haar nog meer goeds
dan vroeger. Zijn gevaarlijk werk zette hij wel
voort maar het geval met de adders had hem
voorzichtigheid geleerd.

Het verhaal van het gebeurde verspreide
zich in heel den omtrek. Velen kwamen om
heer en dienstbode te zien, en de laatste ontving
allen lof.

Twé maanden later kwam een andere bood-
schap. Clara ging trouwen met den man, wiens
leven zij menschelijkwijze had gered. En
iederden die het hoorde zei: »Dat heeft de arme
wees ten volle verdiend.«

UIT DE OUDHEID.

Een grijsje landman, die de acht kruisjes reeds
achter den rug had, ging boomen planten. Het
waren natuurlijk nog dunne stakken, maar dat
zou mettertijd wel beteren.

Tewijl hij bezig was, kwamen er drie jongelui
voorbij, die een wandeling deden. Zij zagen
wat er gebeurde en hoe hoog bejaard de man
was.

»Als hij nu nog bouwde« sprak de een,
»maar te gaan planten op zulk een leeftijd, hoe
is het mogelijk. Hij is zeker suf.«

En zich tot den grijsjaard wendende sprak hij:
»Maar, vader, wel voordeel kunt gij nog van
die boompjes trekken? Daarvoor zoudt ge wel
den leeftijd van een aartsvader moeten bereiken.

»Maar maakt ge u het leven moeilijk met
zorgen voor een toekomst die ge niet zien zult?
Denk liever aan de verkeerdheden in uw leven,
maar hoop niet op een ver verschiet. Uw tijd
is voorbij. Onze tijd begint nu.«

De andere jongelui spraken even waanwijs
tot den grijsje.

Glimlachend hoorde hij hen aan en sprak:
»Gij weet evenmin als ik wat uw tijd is.
Leven wij niet allen kort? Al wat menschen
doen, komt langzaam en is vergankelijk. Een
hooger Macht dan de onze beslist er over en
bejaalt onze dagen. Voor wie onzer zal de
zon het langst opgaan? Is er één oogenblik,
dat u van het volgende verzekert? En wat
betreft het planten der boomen, zullen niet mijn
nakomelingen mij danken voor wat ik deed?“

»Maar gij kondt toch rust nemen.“

»En wijs man denkt ook aan het welzijn van
anderen. Is dat niet goed?“

»Zeker, vader.“

»Welnu, dat is een vrucht die ik heden smaak,
mischchien ook morgen en nog eenige dagen. En,
»gijing hij met grooten ernst voort« »wie weet
of ik nog niet meermalen de zon zie schijnen
op uw grafen.“

't Is een jaar later. De grijsjaard leefde nog.
De boomen groeiden voorspoedig.

De jongelingen....

De eerste kreeg lust om naar de Nieuwe wereld
te vertrekken, en daar zijn geluk te beproeven.
Hij nam plaats op een schip dat gereed lag
uit te zeilen. Toen hij al het tuuwwerk zag,
bekroop hem ongelukkig de lust er in te klim-
men. Hij deed zoo, maar ongewoon aan zulk
werk sloeg hij naar beneden en brak den hals.

De tweede wilde roem en eer verwerven.
Daartoe begaf hij zich in den krijgsdienst. Doch
in den eersten veldslag dien hij bijwoonde, kreeg
hij een doodelijke zwaardslag die hem velde.

De derde door het lot zijner vrienden afge-
schrikt, besloot zich vreedzaam aan den veld-
arbeid te wijden. Ook hij ging boomen planten.
Op zekeren dag wilde hij een jongen vrucht-
boom inenten. Hij klom er bij, doch viel van
de ladder. En die val kostte hem het leven.

Nog binnen het jaar had de grijsjaard gelijk
gekreken.

De drie vrienden waren niet meer.

Zij werden naast elkaar begraven. Meermalen
bezocht de grijsjaard de plek waar zij rustten.
Hij plaatste er een opschrift bij, dat vermeldde
wat hier boven is verteld.

Als ik zeg »verteld« is dit eigenlijk minder
juist: Het moest zijn »oververteld«. Want het ver-
haal zelf is waarschijnlijk heel uit voor-Indie
afkomstig.

Doch schoon oud en uit den vreemde, toch
geeft het nog altijd een zeer nutte les. Weet ge
welke?

En aan welken tekst uit den brief van den
Apostel Jakobus herinnert ons heel het ver-
haal?

En weet ge ook nog andere Bijbelplaatsen, die
dezelfde strekking hebben?

HOOGENBIJK.

Buitenland.

Duitschland. De rechte toon aange-
slagen. De Joden krijgen deschuld.

In een Duitsch blad stond eenigen tijd ge-
leden een artikel, waarvan wij wenschen, dat
het de uitdrukking is van het gevoelen van alle
Christelijken in dat land. Na opgemerk-
te te hebben, dat men gebieden had voor
een »genadige vrede«, om »een vrede met
zegen«, zegt het blad verder:

»Zou dat dan genade en zegen geweest zijn,
wanneer wij als een troisch, hoogmoedig, God-
vergeten en tuchtelooz volk de zegenaven hadden
laten wapperen? Doen de diepe wateren, waarin
God ons voerde, ons ook werkelijk nederbuigen
voor Hem, dan eerst geraken wij in het bezit
van den begeerden vrede. Gods vreden treffen
ons. Miljoenvoudige ongerechtigheid der hoog-
geplaatsten tegen de ondergeschikten, van de
werkloosheid tegen de hongerlijders — de bruta-
leste echibruk en de onbeschaamde onacht,
waarmee officieren en manschappen, mannen
en vrouwen zich bevelen hebben — wie zal ze

alle opsommen, de zonden in volk en leger,
die thans bezocht worden? En mogen wij ons
zelf als kerkgemeenten, als diensren des Woords,
als oudsten en opieners vrijspreeken van bij-
zondere schuld? Brede kringen van buiten-
staanden en thuisgeblevenen keerden aan de
Godshuizen den rug toe. Wij bleken niet bij
machten, den menschenstroom, die bij het begijn
van den oorlog naar ons toevloede, ook maar
in bescheiden omvang vast te houden. Lag het
niet veelzins daaraan, dat de basijn geen
helder geluid gaf, dat blinde partijrucht voor
politieke en militaire leidlieden, jammerlijke
angst voor den onzenstreck, dwaze pogingen
om stemming te maken, ons tot stomme hond-
maaken, waarvan men zich verschietelijk af-
keerde? Was het ons vurigst jiveren in het
worstelen om de zielen, dat de naam van onzen
Vader, die in de hemelen is, gehelligd worde,
dat Zijn koninklijke heerschappij kome en Zijn
vol op aarde geijk in den hemel geschiede?
Werd Gods Woord hoe langer hoe klaarder
onze wegwijzer in persoonlijke en kerkelijke
aangelegenheden? *Mea culpa, mea maxima
culpa!* Dat zij de grondtoon van ieder onzer.
Zoo allen kunnen wij het ervaren: door *Uwe
verootmoediging hebt Gij mij groot gemaakt.* En
naar de mate, waarin ons heel volk dat door-
leefde, hebben wij een genadigen vrede, een
vrede met zegen.

Voor het overige hielden wij ons aan 's Heilands
woord: *Elke dag heeft genoege aan zijn kwaad.*
Wij weten in deze dagen van den revolutiestorm
minder dan ooit wat komt, weten niet, wie
morgen de macht in handen heeft, weten niet,
wat onze gemeenten voor strijd hebben door te
maken. Wanneer ze dan naar bevonden
worden als gemeenten onder het kruis. De Koning
aan het kruis blijft onze hoogste autoriteit. En
hij geeft ons de gezindheid die ons voor elke
overheid doet bidden. De tegenwoordige Duitse
regering heeft het hard nodig, dat e n biddend
volk achter haar staat. Wij willen het niet ver-
geten willen ook in onze voorbereide on-
grijzen veldmaarschalk gedanken, die als man
van Duitschen bloede de troepen huiswaarts
voerde, en bidden niet het minst in de stilte
van de binnkamer voor onzen vroegere
keizer en koning, dat de Heere hem op de
wegen van verootmoediging tot Zich trekke.

Mogen alzoo onze menschelijke oorlogsdoel-
einden wegvallen, wanneer dan maar de oor-
logsdoelenden Gods met ons en de volkenwereld
bereikt worden! En Hij bereikt die! Dat maakt
ons in elk opzicht getroost.

Een gansche andere geest spreekt uit hen, die
den Joden de schuld geven van de ellende
waarin het Duitse volk gestort is. Vooral in
Duitschland is men in sommige kringen er op
uit, om aan de Joden te wijten, dat de revolutie
uitbrak waardoor een smadlijke vrede moest
gesloten worden.

Wij hebben voor ons liggen een geschrift dat
uitgegeven werd door den »Reichshammerbund«,
Hamburg 21, dat tot titel draagt: »Die Hinter-
manere. In »dit geschrift wordt betoogd, dat
de Joden in 1812 in Duitschland vrijheid kregen
om hun religie uit te oefenen; door de revo-
lutie van 1848 kregen zij dezelfde burgerlijke
rechten als andere staatsburgers. Daarmede waren
de Joden echter niet tevreden. Zij wilden »Vor-
berchtigung«. In 1856 schreef de uit Duitsch-
land gevluchte Jood Karl Marx, die eigenlijk
Mordechai heette, in Engeland een boek »Het
Kapitaal«, en daarmee begint de sociaal-demo-
cratie! Marx wil »Verstaatichunge«, maar niet
alles moet onder den staat komen. De Duitser
heeft lust tot voorbrengen; overal waar hij
optreedt is hij landbouwer, handwerker, arbeider
of een leider van arbeiders, arbeidgever of indus-
trieel. Nu moeten juist landbouw en industrie,
de voortbrengende arbeid waarin de Duitser
sink is, volgens den voorslag van den Jood
Marx, aan den staat komen. Daarentegen moet
de geheele handel, de voortbrengenselen waarop
de Jood zich bij voorkeur werpt, niet door den
staat gedreven worden. Het zou toch voor de
hand liggen, den graanhandel aan den staat
te brengen, maar daarover spreekt Marx niet.
Ook zou het gemakkelijk zijn, het geheele
bankwezen in de handen van den staat te leggen,
maar daarvan spreekt Marx niet. Hij wil alleen
datgene onder den staat brengen, waarin de
Duitscher werkzaam is, maar dageens, waarin
de grijpende Jood uitnutt, mag niet aan den
staat gebracht worden. Maar het is niet in te
zien, waarom een groote industriële onder-
neming gevaarlijk is, terwijl een bank niet
gevaarlijk zijn zou. Wanneer een bank met een
kapitaal van 100 miljoen mark werkt en het
dagloos 5 mark bedraagt, dan werkt de bank met
20 miljoen arbeidskrachten en dat is, over 300
werkdagen verdeeld, met de kracht van 60.000
dagloons. Deze Joodseche invloed moet dus
blijven, daarentegen behoort het kapitaal, dat
zich in Duitse handen bevindt, »verstoord«
te worden.

De Duitse kringen worden getroffen, ter-
wijl Marx zijn volksgenooten, de rijke Joden,
die in geld en goederen handelen, ontriet.

Zoo gaat dit geschrift voort om stemming
tegen de Joden te maken.

Wij kunnen niet zeggen dat deze actie ons
behaagt, al kunnen wij ons begrijpen dat zij
in deze dagen ontstaan is, of liever nieuw voedsel
ontvangen heeft. Alleen kan het Duitse volk
gebaat, wanneer het klaar voor oogen wordt
gesteld, dat de beginselen der revolutie die
Duitschland aan den rand van den afgrond
gebracht hebben, niet alleen door vele Joden
maar ook door vele ras-ecchte Duitschers zijn
gepropageerd en dat daartegen slechts een ge-
neesmiddel is: terugkeer tot den levenden God.

N-Amerika. De dankdag. Elk jaar
gaat er van den president der republiek der
Verenigde Staten van N-Amerika een procla-
matie uit, waarbij voor het land een »Dankdag«
uitgeschreven wordt. Wij hebben er het land
wel om benijd, dat het deze instelling tot op
den huidigen dag heeft weten te bewaren. Er is
een tijd geweest, waarin over de nieuwe wereld een
geest vaardig was, die in het staatkundig leven
met God rekende. Dat is nu over het algemeen
genomen niet meer het geval, maar de procla-
matie tot het houden van een dankdag, ook de
gewoonte om de vergaderingen van den S-maat
met gebed te laten openen, zijn de overblijfselen
van den vroegeren toestand. Voor velen is de
dankdag »een dag van lekker eten en drinken«
geworden.

Dr. van Lonkhuijzen schrijft hierover in
»Onze Toekomst« het volgende:

»We kunnen niet in de harten der menschen
zien en weten niet hoeverlen den Dankdag naar
de bedoeling en instelling der vaderen en de
schoone proclamatie van den president vieren,
maar zeker zijn we niet zoover mis als we gis-
sen, dat God openlijk gedankt wordt op dezen
dag, misschien door een miljoen van de hon-
derti miljoen. Ik wil niet zeggen, dat er onder
de 99 miljoen mogelijk niet velen zijn die den
Geveer aller goederen op dezen dag in hun
hart danken, of aan den familielid. Maar ik
spreek van »openlijke« uitkomen met hun erken-

tenis van God, met hun belijdenis voor God.
Het Christendom in de binnenkamer heeft ge-
wis zijn waarde en zijn recht, och, dat het
meer ware, maar »laat uw licht schijnen« is een
beide voor en een drang van het Christendom.
En dan van al de honderden kerken in Chicago
teide ik, bij de aankondiging in de nieuwblad-
den (de Hollandsche kerken zijn natuurlijk niet
vermeld) maar twee of drie welke speciaal
Dankdagdienst hielden. Hoe is het fijne goud
verdonkerd!

»Er zal wel geen huis zijn waarin niet of stoffe-
lijke wijze dankdag gevierd wordt.

»Maar onder de honderden keken van Chicago
»lechts enkele kerken waar openlijk Dankdag-
dienst gehonden wordt. Niettegenstaande de
oproeping van den president daartoe. Zoodat,
afgezien van hogere motieven, het patriotisme
er toe moest leiden. De kerken, die Dankdag
vieren, zijn voor een groot deel kerken van buiten
dit land geboren. De hun godsdienstige geest
meebrachten van buiten af! Overvloede reden